LTK, Sayı 11, SAYFA 6, REGAİP, Şubat 1936

Çeviri: Regaip Minareci

Ankara’da Hijyen Sergisi

Yeryüzünde yönünü belirlerken insanoğlunun karşılaştığı önemli engellerden biri de hastalıklardır. Hastalıklar sadece fiziksel dengeyi değil, iç huzurunu da tehdit eder. Sağlığını kaybetmek insanın öylesine istemediği, beklemediği, hazırlıklı olmadığı bir durumdur ki, bazı hastalıklar neredeyse kişisel bir incitme olarak bile algılanabilir. Hastalanmak insanı yıkar, onu işinden, kazancından eder, hem kendisinin hem de yakınlarının hayat düzenini altüst eder.

Hastalıklar ender rastlanan vakalar olmayıp, ciddi kabul edilebilecek ölçüde yaygınlaştıkları için, sadece birkaç aileyi değil, toplumu ilgilendiren bir sorun haline gelmiştir. Ayrıca hastalıkların küçümsenmeyecek bir bölümü de bulaşma gibi büyük bir tehlike oluşturur. Bu tehlike, yeterince mücadele edilmediği ve önlem alınmadığı takdirde, tüm kamusal yaşamı sarsabilecek güçtedir.

Hastalıkların bir de psikolojik boyutu vardır: Hastalanmak kişinin sadece bedeninde arızalar yaratmakla kalmaz, onun hayal dünyasına müdahale eder, görünürde kendi içinde bir bütünlüğü ve uyumu olan bir sistemi- bir düşünceler ‘binasını’- devrilen iskambil kâğıtları gibi temelden yıkar. Hastalıklar ne sınır, ne ırk, ne sosyal durum, ne kültür ne de güç kuvvet tanır.

Diğer taraftan bakıldığında, hastalıkların tüm teorileri umarsızca yıkan insanoğlunun ortak bir kaderi haline gelmesi, tam da bu özellikleriyle kendileriyle mücadeleye, tedavilerine, hatta önlenmelerine zemin yaratmaktadır. Çünkü karmaşık teşhis ve tedavi aşamalarının ötesinde, tıpta yepyeni bir bilim alanı doğmuştur: Bu bilim, fizyolojik ve patolojik süreçlerin tüm insanlarda benzer olduğu ve bu benzerliğin ilaçların ve tıbbi müdahalelerin etkisinde de kendini gösterdiği esasına dayanır. Çok sayıda hasta takibi ve tecrübeler sonunda, hem doktorluk eğitimi alanında uluslararası bir sistem, hem de hastaneler, dispanserler ve temel tıbbi yardım için uluslararası geçerli yönetmelikler ortaya çıkmıştır. Çeşitli ülkelere mensup çok sayıda olağandışı hekim, farklı toplumlara dünyanın bir ucunda verdikleri hizmetlerde mesleklerini ülkelerinde gösterdikleri aynı üstün başarıyla icra etmişlerdir. Bu hekimler teşhis, tedavi ve hastalıklarla sistemli mücadele konularında ortak bir tıbbi yol izlemişlerdir.

Çünkü hastalıkların tedavisi kadar – ki bu da tıbbın uluslararası deneyime sahip olduğu bir alandır- önlenmeleri de önemlidir. Tıp çevrelerinde şu cümle çok sık tekrarlanır: Hastalıkları önleme çalışmaları, tedavi etmekten hem daha etkili hem de daha ucuzdur. Gerçekten de, en gelişmiş tıbbi altyapıya sahip ülkelerin iyi hekimleri sosyal hijyen uzmanlarıyla el ele çalışır. Hijyen ve sosyal hijyen alanları tıbbın içinde hızla yayılmaktadır. Sosyal hijyen, hekimlerin meslek içi eğitimini, sosyal yardım alanında çalışacak uzman doktor ve hemşirelerin yetiştirilmesini kapsar. Bu sağlık kadrosuyla, yurt genelinde halkı hastalıklara karşı önlem alma konusunda bilinçlendiren bir sağlık ağı oluşturulmaktadır.

Hastalıkların önlenme çalışmasına paralel olarak, kültürlü ama tıbbi uzmanlığı olmayan kişilerin yanı sıra geniş kitlelerin bilinçlendirilme eğitimleri de yürütülmektedir. Bazı ülkelerde Halk Hijyen Eğitimi adı altında bir bilim dalı ortaya çıkmıştır. Hastalıkların etkili bir biçimde önünü kesebilmek amacıyla, normal bir vücudun nasıl çalıştığı ve nasıl hastalanabileceği konusunda kazanılmış bilgileri geniş kitlelere yayabilmek için modern çağın tüm propaganda yöntemlerinden yararlanılmaktadır.

Her bilinçlendirme çalışması şu esaslara dayandırılmak zorundadır: Bilimsel açıdan doğru, sade, kolay anlaşılır olmak. Bu temel esaslar özellikle de bilinçlendirmenin en etkili yolu kabul edilen sergiler için geçerlidir. Ziyaretçileri fark ettirmeden istenilen hedefe yönlendirebilmek için, amacın net olarak belirlenmesi, temelden en ince detaya kadar da bir mantık bütünlüğünün kurulması gerekmektedir.

Türk Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, büyük bir hijyen sergisi aracılığıyla bakanlığın çalışma alanlarını geniş kitlelere tanıtmayı planlarken, konuyu sınırlama kararı da almıştı. Bakanlık, aynı karar çerçevesinde başlıca mücadeleyi gerektiren birkaç ana konuya özel vurgular yapılmasını hedeflemişti. Amaç, en önemli alanları ele alarak, bu konuda uzmanlığı olmayan sergi ziyaretçilerini sıkmadan kolay anlayabilecekleri dozda bilgiyle yüz yüze getirmekti. Böyle bir sınırlama çerçevesinde karar “Enfeksiyon Hastalıkları” ndan yana verildi.

Sergide, sadece mikroskop altında görülebilen, küçücük hastalık taşıyıcı ajanların insan vücuduna girmesiyle hastalıkların nasıl oluştuğu gösterildi. Bu mikropların yakın temas, yaralanma, hayvanlar tarafından ısırılma ya da sokulma, solunum yolu, gıdalar ve cinsel ilişkiyle nasıl vücuda nüfus ettikleri, burada baş döndürücü bir hızla çoğalıp, bedeni zayıf düşüren toksinler ürettikleri gözler önüne serildi. Ziyaretçilere, vücudun akyuvarlar, antikorlar ve de mikropları yok eden maddeler aracılığıyla mikroplara karşı kendisini nasıl savunduğu da gösterildi.

Halka açıklanan bir diğer nokta da, modern tıbbın bu yararlı maddeleri, sentetik maddeler kullanarak nasıl ürettiği; bazı hastalıkları önlemek için bunları sağlıklı kişilerde nasıl aşı olarak kullandığıydı. Hastalık taşıyıcı ajanların vücuda giriş noktalarıyla, birbirleriyle bağlantı içinde olan çeşitli organ sistemleri anlatılarak, tek bir sistemin bozulmasıyla bütün vücudun nasıl hastalanabileceği de açıklandı.

Resim altı Sayfa 6: Sergiye okul ziyareti